

19. stoljeće, liberalna protestantska teologija od Schleiermachera do Harnacka ipak je mnogo više o Isusu spoznala. Oni nisu bili daltonski slijepi za ono jedinstveno, osebujno i vlastito što Isusa ističe iznad svih ostalih osnivača religije. Schierse govori o značenju egzegeze za crkveno naviještanje. Ona zaista igra odlučujuću ulogu, ako je ona — kao i cjelokupna teologija — znanost. Ono što pruža knjiga Schiersea i Dautzenberga nema ništa zajedničko s vjerom Apostola i prvotne Crkve. Poslije nego je zaniijekao utjelovljenje vječne Riječi, Schierse zabacuje i Crkvu kao sakramentalno milosno sredstvo za nadnaravni i milosni život (str. 35 sl), a isto tako i pracrkvenu temeljnu strukturu liturgije, koja ipak predstavlja odgovor vjere na poruku Apostola (str. 40). Kad se izgubi shvaćanje spasonosnog poslanja Crkve, onda se dosljedno tumači mnogo toga, što Crkva čini brinući se za spasenje ljudi, kao brigu za vlastito samoodržanje.

Ovdje je jasno, kako sve ovisi od oslobađajuće vjere u utjelovljenje Sina Božjega. Ova vjera danas u razdoblju kozmičkih putovanja sja još veličanstvenije, jer smo otvorili prvi prozor u beskrajnu širinu kozmosa. Još divnijom se pokazuje Božja veličina, još više doživljavamo, kako se silno očituje ljubav Božja u utjelovljenju Sina:

Sve zvijezde, zemlja, mora sva  
I svaki stvor ga pozdravlja.  
U novoj pjesmi kao dan,  
Kad poče novo spasenje.

Preveo o. Franjo Carev

## O JASLICAMA U NAŠIM CRKVAMA

### Misli poslije Božića

O jaslicama u našim crkvama liturgijske knjige ne govore. Ipak se, valjda, svuda postavljaju. I smatram da nikome ne pada na um da ih zabrani ili dokine. Važi o njima isto kao o Božjem grobu na Veliki petak (ali o Božjem grobu bez izloženog Presvetog). Pripada to našoj religioznoj tradiciji. — Pomoćno je to sredstvo za lakše i bolje razumijevanje Božićnog otajstva. Ogromna većina vjernika, a i mi svećenici (ako smo iskreni prema sebi i drugima!), dolazi do jačeg doživljaja pojedinih vjerskih misterija, konkretno misterija utjelovljenja, božanske ljubavi i praštanja, baš ovakvim jednostavnim vanjskim manifestacijama — vizuelnim predodžbama. O tome je, barem u taj čas, suvišno raspravljati i dokazivati.

No, obilazeći i studirajući kako se postavljaju jaslice u našim crkvama, na kojem mjestu i s kakvim ukrasima, dolazi čovjek do uvjerenja, da bi se trebalo i tim problemom malo ozbiljnije pozabaviti. Ne bi trebalo, da tu bude toliko anarhije i samovolje, iako ne treba kočiti inicijativu i pronicljivost.

Prvo je pitanje mjesta, gdje postaviti u crkvi jaslice? Često puta je teško naći zgodno mjesto. No, smatram, da nikako nije primjerno da se postavljaju jaslice ispod ili ispred oltara, koji je okrenut prema narodu. Novi oltar mora ostati slobodan! Za jaslice treba potražiti drugo odgovarajuće mjesto. Gdje su neke kapelice ili neke udubine, može se to pitanje lako riješiti. Inače treba i u toj stvari konzultirati arhitekta i liturgičara. Neka nitko ne misli, da je njegov »ukus« mjerodavan za sve!

Drugo je pitanje, kakve da budu jaslice? — Smatram da treba biti u toj stvari krajnje ozbiljan: treba dozvoliti samo ono što predod- čuje božićno otajstvo i što pomaže običnom vjerniku, naročito naj- manjima, da se lakše užive u ondašnje prilike i sadašnje značenje Božića. Jaslice trebaju biti komentar Božića naročito za onu djecu, koja kod kuće, iz bilo kojih razloga, neće imati jaslica! Zato treba suvišnu navlaku i kič odlučno otklanjati. Neka je manje figura i predmeta, da se lako uoči najvažnije: Mali Isus i Bogorodica — u siromaštvu betlehemske špilje.

Smatram, da je naročito nedopustivo i nesavremeno postavljati za Božić jelke (borove) sa drečecim ukrasima: kuglicama, svjetiljkama u raznim bojama, koje možda čak trepere, šarene listiće... Mislim, da bi bilo najljepše da bude jelka ili bor bez ikakve navlake, bez ukrasa. Dovoljno ukrašava svojim zelenjem. Možda bi se moglo do- zvoliti nekoliko srebrnih niti (ali vrlo umjereno) i koja pahuljica vate.

I na kraju još jedno pitanje: do kada čuvati jaslice u našim crkvama? — Uočavamo veliku raznolikost u praksi. Nadležni, izgleda, nisu nigdje smatrali za potrebno da izdaju neku direktivu.

Budući da sada božićno vrijeme svršava nedjeljom krštenja, smatram da nikako ne bi trebalo da ostaju jaslice preko te nedjelje; barem ne u nedjeljama, kada se već služi sveta misa u zelenoj boji. A svakako bi najbolje odgovaralo, da se jaslice pospreme odmah poslije Bogojavljenja. To je naime posljednji božićni praznik.

Zanimljivo je, da mi je skoro svaki svećenik, kojemu sam to predložio, odgovarao, da zadržava duže zbog naroda. Neobično, ovdje postajemo najedanput sentimentalni, tako nježno osjetljivi za »osje- čaje« vjernika, a u krupnijim i mnogo važnijim slučajevima su baš isti potpuno »gluhi«. Iz vlastite prakse znam, da jaslice predugim zadržavanjem gube svoj »apostolat i misiju«. I vjernici nikada ne prigovaraju, ako im se protumači liturgijsko značenje.

A. Turk

## SEDMORICA PRAVIH

Znam: mnogi mi svećenici zamjeraju, što u svojim člancima samo grdim svoje svećeničke kolege. Sve samo crno gledam. Vidim samo propuste i slabosti. I samo o tome pišem. Nemam očiju ni srca za njihov pastirski trud, ni za njihove svećeničke žrtve. Uvijek su te moje fotografije iz svećeničkog života u tamnim tonovima. Pesimi- stična je ta moja duhovna literatura. Ne podiže. Deprimira.

Ma, eto, možda ipak nije tako. Napisao sam i ja, koji put, — pa i u »Službi Božjoj«, — i štogod, što nas je podizalo. A u »Katoličkom Tjedniku« pisao sam nekada, godinama, ne samo persiflaže i rugalice, nego i crtice, koje sam ja za sebe, u šali, a po imenu jedne starije rubrike u »Tjedniku«, od drugoga auktora, nazivao: »Spasonosnim primjerima«. Samo sam se i tada tužio, koliko se čovjek mora oko tih spasonosnih primjera oznojiti: nije ih bilo previše. A onih »zlih primjera«, za »Libera«, nije trebalo tražiti: pune su ih, kao i danas, bile i ulice i novine. Kamo puste sreće, da je tih »spasonosnih pri- mjera« više! I među nama svećenicima. Ali, kad je kruta i kleta zbilja života tako prozračna i gorka! Kad je u svijetu više zla nego dobra, a u Crkvi Božjoj toliko te ljudske bijede! Kad je, i u mantiji,

tako teško biti »Božji čovjek« (1. Tim. 11.); svećenički idealista do kraja, apostolski »vitez bez mane«! I kad su susreti, impresije, informacije, tako često, negativne!

Nego, danas ću ipak izaći pred svećeničku braću s jednim dokumentom, koji će ih obveseliti. I mene je obveselio.

A najsvježijeg je datuma. Danas sam, — kad ovo pišem, — primio list od jednoga svećeničkog prijatelja. A kompetentan je njegov sud. Čovjek je uvijek imao oko. A nije nikada imao dlake na jeziku. Znao je i ugristi. Zna i danas. Nije nikada bio među »svilenima«. I platio je to skupo: sa dvanaest godina. A puno je i gradio, i radio, kao svećenik. I to uvijek na terenu i na fronti. I prošao je, po apostolskom poslu, kroz, više manje, sve naše krajeve. Od Istre pa do Dubrovnika. I vidio svašta: zla i dobra. I puno dolazio u dodir sa svećenicima. Ako itko, on ima moralni auktoritet. I intelektualni. Čovjek je, kojemu nije lako podvaliti: poturiti mu »čavče pod gošupče«.

A evo, što on, doslovce, piše, u tom listu, o jednom svome pohodu, misiji, iz jedne, dalmatinske, župe:

»Inače mi nije žao, što sam bio u ovom kraju, koji je meni posve nepoznat. Upoznao sam župnika i narod. Župnik je izvanredan. Čovjek se upravo stidi pred ovako revnim i solidnim svećenicima. Sam sebi jednostavno izgledam kao kakvo spadalo. I narod je vrlo dobar, barem u većini. Voli svećenika. Dosta je privržen Crkvi. Osobito, ako ga usporedim sa onim po gradovima: u Hrvatskoj i Slavoniji.

Posla je bilo dosta — 14 propovijedi; — ispovijedi manje, jer su većinom drugi svećenici ispovijedali.

Trknuli smo na par sati u P. Mlad župnik. Revan i okretan. Župska crkva i kuća jedna trošna radnička baraka. Tu i župnik boravi, i drži, u svojoj sobi, vjeronauk, a u susjednoj govori misu.

Od 13. do 22. XII bio sam u S. (u Hercegovini), kod don X. Y.-a. Već dvije godine pregovaramo i ugovaramo. Duhovna obnova za sve staleže. 20 nagovora. Dobar narod. Odličan župnik. Muški se ništa ne razlikuju u pobožnosti od ženskih. -- «

A nema nego nekoliko dana, što me je posjetio jedan redovnik. I on je nešto kao misionar. Također sa terena. Djelovao je, godinama, u jednoj dijasporskoj župi. Ni on se nije šalio ni štedio. Bio je sama akcija: uvijek u pokretu. Voljeli su ga: i vjernici i inovjerci. I cijenili. Nešto sam od toga, prigodice, gledao i ja, na svoje oči. O ostalom sam bio informiran sa najkompetentnije strane.

A evo i njega put nanio među župnike. Njega u južnu Hercegovinu. Na četiri je župe bio. Kod četiri župnika. Srednje dobi. Većinom su pedesetih godina. Pomalo su svi i tanka zdravlja; i izrađeni. I invalid je jedan: morali su mu poslati kapelana. Poznajem ih i ja: trojicu starijih. Još od predratnog vremena: dok su bili bogoslovi u Sarajevu. Jedan, iz grada, ima auto. Druga dvojica (a vjerojatno i onaj četvrti) još jaše konja i pješice lome noge po kozjim stazama, najljućeg, hercegovačkog krša. Trojica od četvorice nemaju još ni elektrike u župi.

Redovnik, koji ih je pohodio, ostao je iznenađen. I zadivljen: sam kaže: Koliko ti ljudi rade! Koliko se žrtvuju! Kako na sve dopiju! Koliko pokazuju zainteresovanosti i inicijative za sve, što se odnosi na duhovnu postavu! Kako su neutrudivi, neslomljivi, nesebični, duhovno ambiciozni. Jedan i knjige prevodi i izdaje. I tiska,

za svoje seljake i iseljenike, i interesantan župski list. A kako siromašno žive! Upadno siromašno. O modernom komforu nema u njihovim župskim stanovima ni govora. I što bi mogli, neće da im bude puno bolje nego njihovim seljačkim župljanima. I kako umiju lijepo s narodom! I kako ih narod voli! I kako su puni vjere i crkvenog osjećaja! Ne primaju ništa pod gotov groš. Kritički se drže prema svim »modama« Neće ni da čuju za modernizam ni za »kontestatore«. Pravi su mučenici svoga svećeničkog i apostolskog poziva. A opet se ne tuže. A opet su uvijek nasmijani i dobre volje: spremni na šalu i veselje.

I pater je, izrijeком, rekao, kako ga je pred njima bilo stid. I kako se je pred njima osjećao sitan. Kako mu se u taj čas učinilo maleno sve, i što je on, u svojoj župi, radio, i što njegova subraća rade, u samostanu. U zavjetrini, u miru i bezbrižnosti. Po uhodanoj šabloni. Koji put i samo u granicama stroge dužnosti; koji put i samo pod moranje; koji put i gundajući, i preko volje.

Eto, možda ja to ne bih iznosio pred javnost, da mi je to govorio koji od svećenika, što su se razboljeli od samoga sažaljenja i raznježenosti nad sobom i nad svojim svećeničkim žrtvama i kojima su svi drugi, odozgor do dolje, krivi: samo su oni pravi. Nitko da ih razumije; nitko da im pomogne. Ali ovo su, i za mene, kvalifikovana svjedočanstva. I dokumentirana. Iz usta ljudi, koji nisu naučni nikome kaditi i koji ne vole preuveličavanja i hiperbola, a imaju visoke kriterije. I za sebe. Njih nije moglo svašta impresionirati. A najmanje fraze i lijepe riječi. I sve to nije rečeno u oči korisnicima ovih ocjena. Rečeno je daleko i od njihovih očiju i od njihovih ušiju. »In camera caritatis«: gdje su inače suci najstroži, a svjedoci i kritičari najgovorljiviji i najoštriji.

Hvala Bogu, da nas ima i takvih! I blago nama, da nas je puno takvih! Ili, još bolje, da smo svi takvi! Drukčije bi ptice pjevale i u našoj duhovnoj pastvi i u našem katoličkom, vjerskom, crkvenom, životu. I privatnom, i obiteljskom, i javnom. I uza naš organizacijski primitivizam. I bez, toliko napuhivanih, »strukturalnih reformi«. Ne bi onda postojao ni problem celibata. Ne bi se toliko kukalo nad svećeničkom »osamljenošću« i »otuđenošću«. Svećenicima s ovakvom dušom i s ovakvim tempom rada nije nikada dosadno. Sretni su uz Gospodina i uz njegov »Božji narod« koji vole i koji njih voli.

Samo, jad je i nevolja, što svi ne dobivamo ovakvih komplimenata. Ni od ove dvojice; ni od drugih misionara i redovnika.

Misionar je i redovnik bio i onaj, što mi se je, — također ovih dana, — tužio na neke svećenike. Nije znao, kako da govori ni šta da kaže vjernicima na jednoj župi, gdje je župnik bio pijanac i opijao se, do teturanja, iza vrijeme misija. Morao je u zemlju gledati od stida. A na drugoj su mu opet župi župnik i njegovi, svaki dan, i dok su u župi bile misije, pravili ujutro budnicu, a navečer serenadu. Već u rano jutro zakriještio bi radio, a navečer bi, do neko doba noći, radila televizija. Ono ujutro mjesto razmatranja, ono navečer mjesto ispita savjesti. Sam se je misionar tako, duhovito, izrazio. A nije to miniciozan čovjek: naprotiv, notarna je dobričina; uvijek je spremniji da hvali nego da kudi. Neke je župe i župnike i on hvalio do neba. I previše, po mom mišljenju. Ali mi je i rekao, šta mu je na jednoj župi kazao seljak, s kojim se je upustio u razgovor. Kazao mu je: »Lijepo je, što nam držite misije. Ali najprije bi trebalo da održite misije našim svećenicima. I to i njima makar osam dana!«

A i onaj, što mi je poslao pismo, morao je reći jednome biskupu, — citira te svoje riječi u listu: — »Preuzvišeni, kako hodam kojekuda okolo, nekako opažam, da mi svećenici slabo ili nikako ne adoriramo!«

Eto: »sapienti sat!« »A ti nam se, Gospodine, smiluj!« I daj, da nas što više bude po mjeri onih sedam Dalmatinaca i Hercegovaca, a što manje po mjeri onih od televizora i od automobilskog i turističkog sportiranja!

Č

## SKUPITE KOMADIĆE

### Mrvice u ciboriju

U razgovoru o pojedinim dijelovima svete mise izjavio je sugovornik, da pojedinci predlažu, da se ciboriji više ne purificiraju na dosadašnji način. Da je dovoljno, da se »istresu« mrvice i obriše umjesto dosadašnjeg ispiranja. Ako nešto i ostane, to da je »parvitas materiae«, pa o tome ne treba voditi računa.

Nekada su o tom pitanju bili zaista rigorozni propisi. Kakve su bile komplikacije, ako je slučajno komadić svete hostije pao na tle ili odjelo! Trebalo je to izmivati, ispirati, a tu vodu nositi u sakrarij. Kako je trebalo nakon svakog dodira sa Presvetim prste prati i brižljivo brisati.

Sada su svi ti propisi pojednostavljeni, mnogi dokinuti. Traži se razboritost, ozbiljnost, poštivanje, ali nikako skrupuloznost.

Ali, eto, jedva nam se pružila ruka, već se traži i glava. Suvišno se nekima čini ispiranje ciborija (sutra će doći isto sa kaležem), pa čak govore o »sitnicama«, o kojima ne treba voditi računa.

Nitko od nas ne može sa sigurnošću kazati, da li se oni mali ostaci hostija, »mrvice«, još smatraju »kruhom« ili ne. No, smije li tko reći, da to nisu bili dio hostije, a da se za vrijeme konsekracija cijela hostija — bez ikakvog ograničenja — pretvorila u Tijelo Kristovo. Mi naime još vjerujemo u »pretvorbu« — prema onom divnom himnu velikog mislioca i vjernika sv. Tome Akvinskog o sv. Euharistiji. Ako to vjerujemo, ako svoga Spasitelja zaista štujemo i volimo, onda nećemo se nikako lakomisljeno ponašati prema onome što je s njim u vezi — što je on sam, iako tajanstveno.

Kod ovog razgovora došlo mi je živo pred oči ono što se zbivalo u pustinji prigodom umnažanja kruha. Nije li Isus naredio svojim učenicima, da onaj obični seljački ječmenov kruh što je pretekao, komadiće što su ih ljudi odbacili (kad su se nastanili), prikupe, saberu u košare (Iv 6, 12). Nešto slično je bilo u našim čestitim seljačkim obiteljima. Kad je slučajno komadić kruha pao na zemlju, niko ga nije gurnuo nogom ili pogazio, nego ga je sa poštovanjem pokupio, poljubio i odnio, ako već nije bio za jelo, bilo za životinje bilo na vatru.

Pijetet prema presvetom Sakramentu, prema presvetom Tijelu Isusovu, traži od nas, da i ubuduće najpažljivije prikupljamo mrvice bilo na pateni bilo u ciboriju. Da ciborij lijepo isperemo — slično kao kalež.

Ovake glasine i sugestije stvaraju utisak, ako ih dublje analiziramo, da sve više prodire racionalizam i modernizam, liberalizam i protestantizam u naše vjerovanje o presv. Euharistiji. Polako, nepri-